

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

Совет молодых ученых университета

Материалы
XVII Международной научно-практической интернет-конференции
**«Тенденции и перспективы развития науки и образования
в условиях глобализации»**
29-30 сентября 2016 года

Сборник научных трудов

**ХVII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 17

29-30 вересня 2016 р.

м. Переяслав-Хмельницький

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»**

Рада молодих учених університету

Матеріали

XVII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»
29-30 вересня 2016 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2016

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 17. – 270 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Рик С.М. – кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Скляренко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Коцур В.В. – кандидат політичних наук, голова Ради молодих учених університету

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук, заступник голови Ради молодих учених університету

Гайдаєнко І.В. – кандидат історичних наук, секретар Ради молодих учених університету

©Рада молодих учених університету

©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Материалы XVII Международной научно-практической интернет-конференции «Тенденции и перспективы развития науки и образования в условиях глобализации»: Сб. науч. трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2016. – Вып. 17. – 270 с.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор исторических наук, профессор, академик НАПН Украины, ректор ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рык С.Н. – кандидат философских наук, доцент, проректор по научной работе ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

Скляренко О.Б. – кандидат филологических наук, доцент

Коцур В.В. – кандидат политических наук, председатель Совета молодых ученых университета

Кикоть С.Н. – кандидат исторических наук, заместитель председателя Совета молодых ученых университета

Гайдаенко И.В. – кандидат исторических наук, секретарь Совета молодых ученых университета

©Совет молодых ученых университета

© ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий
государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды»

Таким чином, інвестування в розвиток персоналу є складним економічним процесом. Підприємство, інвестуючи в розвиток персоналу протягом певного періоду часу, очікує отримати майбутні доходи за рахунок зростання продуктивності праці, і як наслідок – збільшення обсягу виробництва продукції (послуг), оптимізації чисельності персоналу, скорочення непродуктивних витрат часу, зростання конкурентоспроможності продукції завдяки покращенню їх якості та оптимізації витрат на їх виробництво.

У зв'язку з тим, що існує велика кількість показників ефективності інвестицій в людський капітал, слід зазначити, що абсолютно бездоганних критеріїв немає. У кожному конкретному випадку необхідно вивчити конкретні умови, визначити найкращий інвестиційний критерій, який може бути успішно застосований лише в системі взаємопов'язаних показників.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Resources / N. Shultz. – N. Y., 1975. – (Fiftieth Anniversary Colloquium VI). Becker G. S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis / G. S. Becker. –N. Y., 1964. – 162 p.
2. Макконелл К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю: [пер. с англ.]. – К. : Хагар-Демос, 2003. – 785 с.
3. Кирьянов А.В. Виды инвестиций в человеческий капитал и их эффективность / А.В.Кирьянов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn07/08.shtml>
4. Добрынин А.И. Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования / А.И. Добрынин С.А. Дятлов, Е.Д. Цыренова. – СПб.: Наука, 2009. – 421 с.
5. Малыгина М. Сотрудники – основной капитал компании // Управление персоналом. – 2006. – №2(132). – С. 18-19.
6. Киркпатрик Д.Л. и Киркпатрик Ж.Д. Оценка учебных программ (3-е изд.). / Д.Л. Киркпатрик, и Ж.Д. Киркпатрик. – Сан-Франциско, Калифорния: Berrett-Келер, 2006. – 120 с.
7. Базарова Т.Ю., Еремена Б.Л. Концепция «человеческого капитала» [Электронный ресурс] / Т.Ю. Базарова, Б.Л. Еремена. – Режим доступа до статті: http://www.aup.ru/books/m152/4_4.htm.

УДК 330.322.011

*Вадим Онокало
(Рівне, Україна)*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

У статті комплексно висвітлюються теоретичні аспекти різних підходів до оцінки ефективності виробництва.

Ключові слова: *ефективність виробництва, оцінка ефективності, продуктивність праці, рентабельність основних фондів, фондівіддача, матеріалоемність, прибуток.*

The article comprehensively covers the theoretical aspects of different approaches to assess the efficiency of enterprises.

В умовах ринку для забезпечення економічного розвитку підприємства змушені постійно контролювати і підвищувати економічну ефективність своєї діяльності. Поняття ефективності як економічної категорії достатньо досліджувалось у вітчизняній і в зарубіжній економічній літературі, проте до цього часу немає однозначного чіткого трактування

економічної сутності даної категорії та єдиних критеріїв, за якими вона може бути оцінена кількісно і якісно. Значною мірою це пояснюється складністю і багатогранністю категорії ефективності.

Оскільки ефективність виробництва являє собою результат взаємодії елементів виробничого процесу: робочої сили, предметів праці і засобів праці, система показників ефективності виробництва складається з показників ефективності використання праці, основних фондів, матеріальних ресурсів.

У господарській практиці проблема аналізу ефективності виробництва дотепер вирішувалась шляхом розрахунку різних якісних показників ефективності діленням кількісних показників ефекту на витрати. Найпоширенішими показниками ефективності виробництва є: продуктивність праці, рентабельність основних фондів, фондівіддача, матеріалоємність і т. і. або їх модифікація. У цьому випадку ефективність виробництва оцінюється на основі моделей, складених зі структурних показників, які не відображають ефективність виробництва всебічно, а характеризують тільки її окремі аспекти, компонентні явища, використання ресурсів.

Більшість дослідників до числа узагальнюючих відносять показники рентабельності [9, с. 205; 5, с. 124]. Рентабельність – це відношення корисного результату виробничо-господарської діяльності до величини сукупних затрат на його отримання. Показник рентабельності узагальнює інші показники ефективності і дозволяє досліджувати вплив сукупності факторів, які впливають на кінцевий результат роботи підприємства. Він має чіткий економічний зміст, є наскрізним, порівняним у часі та у просторі. Показник рівня рентабельності набув у вітчизняній практиці найбільшого поширення для оцінки й аналізу економічної ефективності.

Досить поширеним підходом щодо оцінки економічної ефективності виробництва було використання показників відносної економії живої праці, основних виробничих фондів, нормованих оборотних коштів, матеріальних витрат, а також темпів росту обсягів виробництва продукції, темпів росту продуктивності праці та ін. В якості найбільш узагальнюючого показника, який характеризує динаміку ефективності і інтенсифікації виробництва, використовують показник витрат на гривню продукції [7, с. 57].

Як узагальнюючий показник результатів діяльності підприємств часто використовується показник прибутку [1, 2, 3, 4]. Але, на думку А.Д. Шеремета, прибуток в абсолютному вираженні не має властивості сукупного ефекту, він містить в собі такі фактори, як собівартість продукції, збільшення обсягу продукції, її якість і асортимент й т. і., але не відображає результати застосування ресурсів, тобто авансування капіталу, що проявляється тільки в показнику рентабельності [5, с. 67]. А на думку Марка Брауна «компанія може демонструвати прибуток у бухгалтерському балансі, але у дійсності працювати у збиток, якщо згадати про вартість капіталу, необхідного для управління бізнесом. Тому прибуток може виявитися тим показником, який вводить менеджерів в оману при оцінці фінансового успіху» [6, с. 84].

Але ні 20, ні 30 часткових показників не можуть замінити одного узагальнюючого показника, який дасть змогу визначити рівень економічної ефективності виробництва, який досягнуто на даному підприємстві; наскільки він відрізняється від рівня минулого року або від рівня, досягнутого на іншому підприємстві. Крім цього, окремі складові ефективності виробництва найчастіше змінюються в різних співвідношеннях і напрямках. Цим об'єктивно обумовлена необхідність конструювання узагальнюючих показників, за рівнем і динамікою яких можна судити про зміну ефективності виробництва в цілому. Виділення для цієї мети якихось приватних показників, що характеризують одну або кілька важливих сторін ефективності, неправомірно, тому що при розгляді досить тривалого проміжку часу всі ці сторони виступають як однаково важливі. Тому побудова узагальнюючого показника ґрунтується на приведенні часток до порівнянного виду й наступного їх інтегрування в одному.

Цікавий підхід до оцінки ефективності виробництва пропонує А.Кулик, який вважає, що вимірювання ефективності виробництва показником рівня рентабельності спрямовано на збільшення прибутку й сприяє росту цін. Ріст рівня рентабельності перекидає дійсний стан ефективності виробництва. У зв'язку з цим в якості показника загальної економічної ефективності виробництва пропонується використовувати величину обернено пропорційну ціні одиниці продукції. У такому випадку мірою судження про ефективність виробництва буде служити зниження цін на продукцію, яка випускається [10, с. 8].

Для загальної оцінки ефективності діяльності використовують різні методи: метод сум (наприклад суми приростів індексів, які характеризують зміни продуктивності праці, фондівіддачі, матеріаловіддачі); метод суми місць, яких дістали підприємства по різних відібраних показниках: найменша сума місць означає перше місце в рейтингу підприємства і т.д.; метод бальної оцінки, коли кожен показник має свій вагомий бал і в балах же оцінюється приріст показників по певній шкалі (в теорії керування для цієї мети були розроблені способи об'єднання різних показників, не пов'язані з їх підсумовуванням і розподілом (векторна оптимізація, область Каретто й ін.); "метод відстаней" для рейтингової оцінки об'єктів аналізу; метод розрахунку середньгеометричної (середньоарифметичної) величини із приватних показників, виражених у відносній формі. Загальним недоліком розглянутих методик є їх слабка економічна обґрунтованість, оскільки одержувані на їх основі узагальнюючі показники не мають економічної сутності, але вони широко використовуються для цілей порівняльної комплексної оцінки ефективності діяльності.

У математичній статистиці обґрунтовані пропозиції про доцільність використання багатофакторних рівнянь регресії, з яких по кожному показнику розраховуються коефіцієнти еластичності (коефіцієнт еластичності показує, на скільки відсотків у середньому змінюється функція зі зміною аргументу на один відсоток при фіксованому значенні інших аргументів). Вони відображають залежність загальних показників від виробничих факторів, дозволяють точно визначити фактор, по якому виявляються резерви підвищення результативності господарської діяльності; дозволяють виявити об'єкти з більш високим рівнем ефективності; надають можливість кількісно виміряти економічний ефект від впровадження передового досвіду і проведення організаційно-технічних заходів.

Більш суттєвим підходом до загальної оцінки ефективності виробництва є метод визначення приросту ресурсу на 1% приросту обсягу продукції та метод визначення частки впливу інтенсифікації на збільшення продукції, взяте за 100% [5, с. 125]. Частка впливу екстенсивного фактора на приріст продукції визначається як відношення темпу приросту кожного виду ресурсів до темпу приросту продукції, а частка впливу інтенсивного фактора – як різниця між одиницею і часткою впливу екстенсивного фактора.

Окремі автори пропонують розраховувати економію основних промислово-виробничих фондів, предметів праці, фонду заробітної плати, нормованих оборотних коштів й ін. Перераховані показники характеризують всі основні зміни у виробничій діяльності господарського об'єкта, а отже, і її ефективність. Разом з тим, ця характеристика носить в основному якісний характер. Кількісна ж оцінка результатів аналізу виробничої діяльності підприємства в цілому за цими показниками неможлива в силу їх непорівнянності. У зв'язку із цим пропонується використовувати метод суми відносних економій по виробничим і фінансовим ресурсам [5, с. 134] або показника приросту господарського ефекту в результаті виробничої діяльності господарського об'єкта.

Головним недоліком вищенаведених методик оцінки і аналізу економічної ефективності діяльності в ринкових умовах господарювання є відсутність залежності їх від конкурентних позицій підприємства і ступеня задоволення ринкового попиту.

Щоб якось врахувати ринковий характер діяльності суб'єктів економіки вживаються спроби доповнити існуючу систему оцінки виробничої діяльності показниками, що відображають конкурентні позиції підприємства. Для чого використовуються показники питомої ваги продукції підприємства в загальному обсязі аналогічної продукції на ринках

збуту, імовірності появи конкурентних видів продукції на ринках підприємства, конкурентоздатності продукції підприємства в порівнянні із продукцією інших фірм. Однак, і в даній системі показників оцінки підприємницької діяльності практично не приділена увага ступеню задоволення споживчого попиту, а цей показник правомірно віднести до числа основних, тому що підприємницька діяльність орієнтована на одержання підприємницького доходу за рахунок найбільш повного задоволення споживчого попиту при мінімальних затратах і високому рівні якості продукції в гранично короткий термін. Інакше кажучи, у запропонованих методиках відсутні оцінки росту ефективності функціонування підприємства залежно від ступеня задоволення ринкового попиту.

Певною мірою це питання вирішують Г.Е. Куденко, Н.В. Канарська, В.Н. Беленцов, С.И. Севостьянова [4, с. 131], які вважають, що ефективність виробництва повинна відповідати на два основних питання: наскільки економічно ефективно здійснюється і на якій основі розвивається виробництво на даному підприємстві і якою мірою підприємство задовольняє ряд вимог, які ставляться з боку споживачів до виробленої їм продукції. У зв'язку з цим для оцінки рівня ефективності пропонується використовувати показник якості економічного розвитку (який відповідає на перше питання) і показник споживчої вартості продукції (який відповідає на друге питання). Обидва показники дозволяють здійснити соціально-економічну оцінку ефективності виробництва.

Настільки насичений по своєму змісту показник по праву можна назвати показником якості роботи промислового підприємства, тобто, можна оцінити ефективність роботи промислового підприємства, тому що він відображає ступінь реалізації комплексу вимог, які пред'являє споживач до результатів діяльності підприємства, виходячи з його призначення, профілю спеціалізації, виробничо-технічних та економічних можливостей.

Кожен з наведених підходів має свої спрямованість і переваги, але слід зауважити, що більшість методик, які дотепер використовуються в Україні для оцінки і аналізу ефективності діяльності підприємств, має ряд недоліків: вони дозволяють визначити і проаналізувати ефективність діяльності «ізолюваних» від ринкових умов підприємств; дозволяють повною мірою визначити і проаналізувати вплив внутрішніх факторів на ефективність, але практично не враховують вплив зовнішніх ринкових; не дають змоги оцінити ефективність функціонування капіталу підприємства, втіленого у знаннях і кваліфікації співробітників, здатність підприємства утримувати й залучати нових клієнтів, рівень корпоративної культури; мають ретроспективний (історичний) характер цих показників, що значно зменшує їх цінність для прийняття стратегічних управлінських рішень; в ряді випадків загальноприйняті показники оцінки ефективності не пов'язані між собою взаємозалежністю.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Донскова С.В., Куломзина Е.Ю., Мячин М.В. Механизм оценки и прогнозирования хозяйственной деятельности предприятий // Пищевая промышленность. – 2008. – №2. – С.14-15.
2. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 138-147.
3. Литвин М.И. Прогнозирование прибыли на основе факторной модели // Финансовый менеджмент. – 2009. – №6. – С.3-0.
4. Управление эффективностью хозяйственной деятельности промышленных предприятий: Монография / Г.Е. Куденко, Н.В. Канарская, В.Н. Беленцов, С.И. Севостьянова. – Севастополь: «Вебер», 2008. – 239 с.
5. Шеремет А.Д. Комплексный экономический анализ деятельности предприятий. – М.: Экономика, 2009. – 207 с.
6. Браун, Марк Грэм. Сбалансированная система показателей: на маршруте внедрения. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 224 с.

7. Экономика пищевой промышленности / О.В.Василенко, С.В.Донскова, В.Б.Дасковский и др. – М.: Агропромиздат, 2000. – 398 с.

8. Клейнер Г.Б., Шевцова В.Е. Анализ системы показателей оценки финансового состояния предприятия. Предприятие в условиях рыночной адаптации: анализ моделирование, стратегия. – М.: ЦЭМИ РАН, 2006. – 62 с.

9. Учет и анализ эффективности производства / Под ред. А.Ф.Аксененко. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 269 с.

10. Кулик А. Определение эффективности общественного производства с позиций ценообразования на промышленном предприятии // Економіка. Фінанси. Право. – 2001. – №1. – С.7-9.

УДК 330.341.44

*Анна Присяжнюк
(Київ, Україна)*

CONTRAST OF CLUSTER MANAGEMENT AND CLUSTER GOVERNANCE

У статті досліджено підходи до трактування сутності сучасних кластерів. Проведено розмежування понять «кластерний менеджмент» та «управління кластером».

Ключові слова: кластер, кластерний менеджмент, управління кластером, кластерна досконалість.

Current evidence suggests that in the presence of universities, research centers and supporting structures, a geographical concentration of high tech companies has a positive effect on the economic performance of those companies in a cluster.

Many scientific papers are devoted to problems of defining the essence of modern clusters and principles of cluster management. In particular there are several definitions of a cluster coexisting as well as several applications to different socio-economic contexts, stressing one or more of the particular features of cluster. The concept of cluster can be considered as a puzzle made of different pieces and elaborated from the original literature of clusters or borrowed from other fields of study [6].

Unfortunately in Ukraine the empirical study of clusters is carried out due to lack of funding. Despite this, many domestic scientists are studying problem of clustering and cluster management. Among them are Mazaraki A. [1], Pyatnitska G. [2] and Fedulova L. [3].

Being an increasingly popular topic, clusters and cluster management are strongly criticized by some authors as it is indistinct, lacking unique definition and has problems related to its measurability. The feature of being indistinct might be supported by the evolutionary nature of a cluster concept.

Research of contemporary sources shows that contrary to new approaches to determination of clusters and cluster management they are all based on the Porter's theory. Porter's cluster model and the innovative approach were drawn back in the research by Schiele H. [4]. The main aim of the paper is to explore the implications of sectorial agglomerations – clusters – for the strategic management of firms. The author also notes that it is necessary to consider any company's entire value-creating system from a geographical point of view.

Cluster management can be defined as the organisation and coordination of the activities of a cluster in accordance with certain strategy, in order to achieve clearly defined objectives. Cluster management represents a continuous activity of a cyclical nature. It is a complex, interactive and non-linear process. The main stages of the cluster management cycle can be split into define; design; implement, monitor, evaluate and revise [5].